

Naturreservatet GULTBERGET, Torsby kommun, Värmlands län

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Gultberget
Kommun	Torsby
Socken	Fryksände
Läge	Ca 4 km söder sjön Nedre Brocken
Kartblad	Topografiskt kartblad 12C NO Gula kartan 12C 68 Ekonomiska kartbladet 12C 6j
Fastigheter	Fensbol 1:12, 1:63, 1:105, 1:106, 1:195, 1:196, 1:223, 1:227, 1:238, 1:302, 1:391, 1:399 (tidigare 1:384, del av) samt Vadge 3:1
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) att förklara det område, som på bifogad karta (bilaga 2) avgränsas med en kraftig linje, som naturreservat. Avgränsningen beskrivs i bilaga 3. Naturreservatets namn skall vara Gultberget.

Ändamålet med reservatet är att bevara ett lövskogsområde med rik flora och fauna och däri ingående ovanliga och nationellt hotade växt- och djurarter.

Detta innebär att

- lövskogsbestånd får utvecklas fritt som naturskog
- befintligt blandbestånd av naturskogskaraktär i delområde 2 får utvecklas fritt
- befintliga granbestånd av "kulturskogstyp" avvecklas och överförs till lövskog genom självföryngring.
- tät inväxt av gran luckhugges om lövskogskaraktären hotas
- ytterligare studier av områdets flora och fauna läggs till grund för framtida skötselprogram

Området skall i den mån det inte strider mot bevarandeintressena utnyttjas för vetenskapliga studier och naturupplevelser.

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8- 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla.

A. Föreskrifter enl 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och andra sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. uppföra byggnad, såsom exempelvis jakttorn
2. anlägga väg
3. bedriva täkt av berg eller lösa jordarter
4. gräva, schakta, dika, utfylla eller utföra andra ingrepp i marken
5. tillföra kalk, andra mineralämnen eller gödselmedel
6. anordna upplag annat än tillfälligt för tillåten skogsbruksåtgärd

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

7. bedriva skogsbruk eller utföra andra ingrepp i skogsvegetationen

Föreskrifterna utgör inte hinder för naturvårdsförvaltaren att i överensstämmelse med fastställd skötselplan, utföra naturvårdsinriktade åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet. Vid prövning av fråga enl punkt A 7 ovan skall gälla de principer och den zonindelning som presenterats i förslag till skötselplan från 1994 (bilaga 4.4) Föreskrifterna utgör heller inte hinder för nödvändiga åtgärder - enligt gällande ledningsrätt - i ledningsgatan i västra reservatskanten.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet för mark- och annan sakägare att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtages för att tillgodose ändamålet med naturreservatet.

1. Gränsmarkering, vägvisning och information om reservatet
2. Iordningsställande av vandringsleder
3. Ingrepp i grandominerade bestånd i överensstämmelse med reservatets ändamål och fastställd skötselplan, daterad 1999-11 -01

C. Föreskrifter enl 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom naturreservatet.

(Föreskrifterna gäller även markägaren och innehavare av särskild rätt)

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. plocka eller gräva upp växter, gäller såväl kärlväxter som mossor, lavar och svampar
2. bryta kvistar eller grenar, skada eller borttaga träd och buskar, inklusive död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar
3. fånga, störa eller skada däggdjur, fågel, groddjur eller kräldjur, liksom att skada deras bo och lekplatser eller samla ägg
4. fånga eller skada evertebrater (rygggradslösa organismer)
5. framföra motordrivet fordon eller rida
6. tälta eller göra upp eld
7. medföra hund eller katt som inte hålls kopplad
8. snitsla spår, anordna orienteringstävlingar eller liknande
9. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande anordning

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

Utnyttja området för turism, undervisning eller undersökningsverksamhet.

Föreskrifterna under C utgör inte hinder för naturvårdsförvaltaren att i överensstämmelse med fastställd skötselplan, utföra naturvårdsinriktade åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet. Föreskrifterna utgör heller inte hinder för tillåten jakt eller uttransport av fälld älg på befintlig traktorväg. Undantag gäller även för tillåten skogsavverkning enligt punkt A 7 och fastställd skötselplan eller gällande ledningsrätt. Föreskrifterna under avsnitt C ovan träder i kraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från trycket i länets författningssamlingar.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen om skötsel och förvaltning av reservatet.

1. Länsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan daterad 1999-11-01(bilaga 4). Fastställelsen omfattar inte P-platsen som ligger utanför reservatsgränsen. För P-platsen tecknas separat avtal.

Grund för beslutet

Beskrivning av området

Området ligger i en sluttning mot väster på ett av landskapets hyperitberg. Nivåskillnaden mellan bergets övre delar och dalbotten är cirka 200 meter. De bördiga sluttningarna har tidigare till stor del använts som ängs- och hagmarker.

Stora och bredkronade träd av björk, asp, rönn, hägg och sälg är vanliga inslag som minner om en betesepok. Spår av tidigare markanvändning finns också i form av små odlingsrösen, terrasserade brukningsvägar mm. Från (förra) sekelskiftet har brukningen successivt upphört och markerna växt igen. Vegetationen är mestadels frodig och markfuktigheten hög. Torrare delområden, t.o.m. hållmarker, finns dock här och var. Området karaktäriseras nu av lövskogar, framförallt vildvuxna och relativt grovstammiga gråalbestånd. Barrskogsbestånd i olika utvecklingsstadier förekommer även.

Vegetationens fältskikt är till stor del av högörtstyp och kännetecknas av stora avsnitt med krävande och fuktighetsgynnade arter. Stora bestånd med hög strutbräken är en karaktäristisk företeelse inom området. Fågelfaunan är rik och gynnas av den lundartade vegetationen. Fjärilsfaunan har särskilt studerats varvid 235 arter, varav stor del är lövskogsgynnade har noterats. Områdets svampflora har även studerats varvid 414 arter noterats. Speciellt rik är svampfloran i gråalddominerade delområden.

Ärendets bakgrund och beredning

Området hade uppmärksamats vid länsstyrelsens naturinventeringar under 1970-talet. 1986 aktualiserades skogsavverkning i delar av Gultberget. Länsstyrelsen genomförde då samråd med berörda markägare i samverkan med Skogsvårdsstyrelsen. Under 1986 genomfördes inventering av fjärilsfaunan och i november 1986 arrangerades ett informationsmöte. Genom (dåvarande) lantbruksnämnden gjordes skogsvärdering för aktuellt avverkningsområde 1987. Något köp eller avtal om intrångsersättning kom dock ej till stånd i detta skede.

Andra skogsavverkningar aktualiserades i områdets sydvästra och centrala delar i januari 1991. Preliminära överenskommelser i de två avverkningsärendena följdes av reservatsförslag 1991-04-15 som tillställdes samtliga berörda markägare för yttrande. En exkursion (med inbjudan spec riktad till markägare) i området arrangerades den 8 juni 1991. Ca 20 personer deltog. Förslaget innebar bl.a. att en anpassning och begränsning av skogsbrukandet skulle ske så att områdets höga flora- och faunavärden säkerställdes. Förslaget innebar vidare att viss avverkning skulle göras för att gynna och utveckla lövträdsinslaget. De anpassningar av skogsbruket som föreslogs bedömdes - av länsstyrelsen - vara av den art och omfattning att de inte skulle rymmas inom ramen för de generella reglerna om naturvårdshänsyn enl skogsvårdslagen.

Med anledning av förslaget inkom skrivelser med protester från ett antal markägare. Protesterna riktade sig framförallt mot föreslagna inskränkningar i möjligheterna att bedriva skogsbruk.

1991-11-26 beslutade länsstyrelsen om interimistiskt förordnande enl 11 § naturvårdslagen. För att förstärka underlaget för en preciserad skötselplan genomfördes 1992 inventering av områdets svampflora. Länsstyrelsen uppdrog vidare åt Lantmäteriet (senare SVEFA) att genomföra skogsvärdering och förhandlingar.

För en stor andel av områdets fastighetsägare har LRI7 varit ombud. Som grund för överenskommelserna har legat ett förslag till skötselplan från 1994. Förslaget till skötselplan utvecklades april-juni 1994 i samråd med LRF-ombudet. I skötselplaneförslaget ingick den zonindelning av området som framgår av bilaga 4.2

I linje med ambitionen att gynna områdets lövskogsinslag har länsstyrelsen - under utredningsperioden - i flera fall medgivit viss avverkning i grandominerade delar. Uppkomna ersättningsanspråk har successivt lett till överenskommelser med berörda markägare. I april 1998 hade frågan om ekonomisk kompensation klarats ut för samtliga fastigheter. Inom en fastighet har marken inköpts av staten genom Naturvårdsfonden. För övriga fastigheter har avtal om intrångsersättning träffats.

Motiv för skydd och skötsel

Området ingår bland länets s.k. riksobjekt, utpekade i beslut av naturvårdsverket 1988. Det är botaniskt intressant på grund av omfattande lövskogar och ett frodigt fältskikt som innehåller många ovanliga arter - exempelvis springkorn, kransrams, myskmåra, desmeknopp och stinksyska. Området har även en intressant svampflora. Genomförd inventering - 1992 - redovisar förekomst av ett flertal intressanta arter, däribland dallerskål (Hotkategori 2), al-flugsvamp, slemmig klibbskivling och klubbdyna (H3) samt pluggtrattskivling, scharlakansvårskål och gulfotshätta (H4).

Området är sedan tidigare känt för ett rikt fågelliv med bl. a. iakttagelser av vitryggig hackspett. Det är därmed av zoologiskt intresse.

En inventering 1986 visar även på en rik fjärilsfauna med bl.a. sex arter vilka betecknats som nationellt hotade. De organismgrupper som särskilt inventerats visar ett mycket stort artantal. Sannolikt kommer särskilda studier av även andra organismgrupper att resultera i stort antal funna arter. Området bedöms vara av stort allmänekologiska intresse.

Flera av de funna fjärilsarterna är beroende av ovanliga eller sällsynta växtarter i den frodiga markvegetationen samt av löv- och blandskogens heterogena karaktär. Åtskilliga av de noterade svamparterna är på motsvarande sätt beroende av de omfattande gråalbestånden. Grundförutsättningar för den rika floran och faunan torde vara det näringsrika underlaget med hyperit i berggrunden, rörligt grundvatten och det stora inslaget av lövskog. Bidragande till mångfalden arter är även varierande fuktighetsförhållanden och hög frekvens grova lövträd i olika utvecklings- och nedbrytningsstadier. Likaså bidrager delområden med inslag av grova granindivider, vilka under lång tid fått utvecklas fritt.

Förekommande spår av tidigare markanvändning gör att området även har ett visst kulturhistoriskt intresse. Möjligheten att studera omvandlingen av det gamla odlingslandskapet torde underlättas av att området i begränsad utsträckning påverkats av intensivt skogsbruk efter den spontana igenväxningen.

Väsentligt för fortsatt högt naturvärde är att lövdominerade naturskogar med rikt inslag av död ved i fortsättningen kan prägla området. De delområden som hyser kulturpräglade granbestånd bör åtgärdas så att de på sikt utvecklas med naturskogens strukturer. Områdets betydelse för friluftslivet ligger närmast däri att rika möjligheter här ges till naturstudier.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 7

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Ingemar Eliasson. Föredragande har varit byrådirektör Per Åhgren. I den slutliga handläggningen har även deltagit chefsjurist Lars-Ove Olsson och naturvårdsdirektör Lars Furuholm.

Sändlista

Markägare enligt förteckning i bilaga 5 (rek + mb)

Birka Nät AB, box 2087, 65002 Karlstad

Fensbols Jaktvårdsområde, Jonny Persson, Haga Fensbol 159, 68593 Torsby

Vägsamfällighetsföreningen Petteråsen-Ektäppan, Anneli Jonsson Fensbol 88, 68593 Torsby

Naturvårdsverket

Torsby kommun

Skogsvårdsstyrelsen

Lantmäterimyndigheten (efter laga kraft)

Boverket

Vägverket

SNF länsförbundet i Värmland

Wermlands Ornitologiska Förening

PLAN

Reservatspärm

Naturvårdsregistret

Värmlands läns författningssamlingar

På

SKÖTSELPLAN för NATURRESERVATET GULTBERGET

4.1 SKÖTSELPROGRAM

Ändamålet med reservatsskötseln är att bevara lövskogens dominans i området så att förutsättningarna för ett rikt växt- och djurliv kan bestå. Områdets betydelse för hotade och för området specialiserade arter skall särskilt beaktas.

Riktlinjer för disposition och skötsel av skogsmarken

Skötselområde 1.

Beskrivning: Naturskogsartade lövskogsbestånd som växt upp på gamla ängs- och hagmarker. Inom den östra delen förekommer inslag av grov gran

Målsättning: Lövskogsbestånd av naturskogskaraktär.

Skötselriktning och åtgärder: I delar av området där graninslaget hotar att tätta och dominera över lövskogen sker successivt plock- och luckhuggning. Återbeskogning sker i form av självföryngring .

Uttransporten av virke skall utföras med sådan teknik och under sådan väderleksförhållanden att markskador undvikas. Utsyning och drivning sker i reservatsförvaltarens regi. Vid planläggning av denna typ av naturvårdsåtgärd skall markägaren informeras. Sådant virke som uttransporteras skall tillfalla markägaren om så önskas.

Skötselområde 2

Beskrivning: Område som domineras av gran. Bestånden är täta med stort inslag av torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier. Markfuktigheten är relativt hög.

Målsättning: Den naturskogsartade blandskogen lämnas till fri utveckling som komplement till omgivande lövskogar.

Skötselriktning och åtgärder: Inga åtgärder

Skötselområde 3

Beskrivning: Område som - i reservatsärendets inledande fas - dominerats av "kulturgranbestånd". Gallringar har tidigare skett i delar av området medan andra delar har haft karaktär av blädningsbestånd.

Målsättning: Lövskogsbestånd av naturskogskaraktär.

Skötselriktning och åtgärder: Området överföres successivt till lövskogsbestånd. Granbestånden avverkas - genom respektive markägare - inom en 10-årsperiod närmast efter lagakraftvunnet beslut om reservatsbildning. Därefter lämnas området till självföryngring och fri utveckling som lövskog.

Naturvårdshänsyn - inom ramen för generellt gällande regler - iakttages vid drivningarna för att lämna befintliga lövträd och för att begränsa skador på mark. På lång sikt skall de nya lövskogsbestånden behandlas på motsvarande sätt som de inom skötselområde 1.

Faunavård och Jakt

Reservatsbeslutet innebär inte hinder för jakt enligt allmänt gällande regler. Dock skall inga viltvårdande åtgärder utföras. Vidare skall inte skjutorn eller motsvarande anläggas. Inte heller skall skjutgator röjas. Uttransport - med motordrivet fordon - av fälld älg skall ske endast på befintlig traktörväg.

Ledningsgata

I reservatets västra kant finns en kraftledningsgata som i en zon på 18 m berör reservatsområdet. Reservatsbestämmelserna innebär inte hinder för åtgärder enligt gällande ledningsrätt. Åtgärderna bör dock utformas med tanke på reservatets syfte. Naturvårdsförvaltaren sammanställer därför förslag till de särskilda hänsyn som bör iakttagas vid åtgärdernas utförande samt initiera samråd inför aviserad arbetsinsats.

Anordningar för friluftsliv

Området skall vara tillgängligt för allmänheten med inriktning på naturupplevelser. För att bibehålla områdets vetenskapliga naturvärden skall åtgärder för friluftslivet inriktas på att kanalisera och informera besökare. Följande åtgärder skall vidtagas

- Vägvisning vid Väg 45
- P-plats i anslutning till reservatsområdet. Anslagstavla med orienteringskarta och sammanfattande information om reservatet. Del i vägunderhållet
- Markerade stigar med sträckning ungefärligen enl kartan, bilaga 4.2

Information bör genomföras enl följande;

- Anslagstavla vid väg 45 samt vid P-plats
- Folder i länsstyrelsens serie "Ditt Värmland - Natur och Kulturlandskapet"
- Material i Info-centret, Torsby
- "Självguidande Naturstig", dvs skriven naturkunskap med anknytning till punkter utefter vandringsled. Arrangeras så att respektive punkt markeras diskret i terrängen och informationen ges i folder som kan medföras.
- Guidade visningar (i särskilda arrangemang av lokala aktörer i samråd med reservatsförvaltningen)

Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren skall fortlöpande utöva tillsyn av reservatet. Lokal tillsynsman skall engageras med särskild inriktning på sommarsäsongen. Som tillsynsman bör anlitas Ortsbo.

Tillsynen skall omfatta

- kontroll av att reservatets föreskrifter efterlevs
- medverkan i iordningsställande enl skötselplan
- löpande underhåll av anordningar och ajourhållning av information
- dokumentation och rapportering av vad som händer i området

Dokumentation

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda åtgärder, kostnader för och finansieringen av verksamheten. Återkommande bedömning av ev. slitage och störningar som kräver åtgärd. Fördjupad kunskap om rådets naturförhållanden eftersträvas. Samverkan bör här ske med vetenskapliga institutioner och andra intressenter.

Uppföljning av tidigare utförda inventeringar bör särskilt eftersträvas genom återkommande, jämförbara studier.

Revidering av skötselplan.

Revidering bör ske senast efter 10 år från aktuellt beslut. Därvid bör särskilt beaktas;

- Utförda avverkningar och återbeskogning
- Fördjupade studier av biologiska förhållanden
- Vandringsleder och andra arrangemang för besökare
- Synpunkter från markägare och närboende